

עקבתא דמשיחא

מאת

הגה"ק רבי אלחנן וסרמן

הוצאה חדשה מושלמת

ה ת ו כ ן :

עמוד

ט	ראשית דבר
י	עקבתא דמשיחא
יב	שירת האזינו
טו	מעשה אבות
יז	הסיסמה נהיה כגויים
יט	הרועים
כט	עצת התורה
לא	מדיניות הגלות של אבותינו
לו	הרעיון הלאומי
מא	ארץ ישראל

י ל ק ו ט

ד ע ת ת ו ר ה

מט מאת גדולי הדור האחרון

ראשית דבר

התקופה העוברת עלינו כעת היא תקופה מיוחדת במינה, בעיקר על במת חיי ישראל. עדי ראייה אנו להופעות אשר לא שערנום מעולם. המאורעות מתפרצים עלינו במהירות בזק מפליאה ואנו עומדים מוכי תמהון ומחוסרי הבנה לגבי המתרחש. «והיית משוגע ממראה עיניך» (פ' תבא). במה דברים אמורים? כל עוד גישתנו נובעת ומתבססת על השכל האנושי, אבל אם נתעמק בתורה, נמצא את הכל ברור ומחזור. כל הקורות בדברי ימי ישראל, שארעו בין בעבר ובין בהווה, חזתה אותם התורה שבכתב ושבעל פה מראש. כל מלתא דאורייתא מציאות היא, מציאות ממשית מאין דומה לה. לפני אלפי שנה הוגד לנו בנבואה «והפיצך ד' בכל העמים מקצה הארץ ועד קצה הארץ» (פ' תבא) ונבואה זו נהפכה למציאות. אם גם נמצאו עד היום פינות נדחות בירכתי תבל, שנעדרו מהן ישובי יהודים, הנה כעת הגיעו הפליטים גם עד שם. הכרח הוא שיתקיים בנו «בכל העמים» במלואו. אם נרצה להשיג את מהותם של המאורעות בחיינו, עלינו לחפש אחרי פסוקים ומאמרים הנוגעים לתקופת עקבתא דמשיחא, ז. א. לתקופת המעבר בין גלות וגאולה. אם נשוה את הכתוב עם המתרחש, נראה בתורה כאילו באספקלריא מאירה את כל המוצאות אותנו ואת העילות הגורמות לידי-כך. כל הנאמר בפסוקים האלה נתגשם וכל המתגשם נובא עליו מראש. הבה נתחיל לקרא בתורה.

עקבתא דמשיחא

א) בתולדות עם ישראל אפשר לציין כמה תקופות מיוחדות: תקופת התנאים, תקופת האמוראים, תקופת רבנן סבוראי, תקופת הגאונים, תקופת הרבנים וכו'. התקופה האחרונה ידועה בכתבי הקודש כ"אחרית הימים" והגמרא קוראת לה "עקבתא דמשיחא" או "חבלי משיח". המושג "אחרית הימים" כולל את זמן ערב הגאולה והגאולה עצמה, בעוד שעקבתא דמשיחא או חבלי משיח מכוון אך ורק לימי השעבוד האחרונים. הרמב"ם כותב על אודות תקופה זו, כי "כל דברי הנביאים מלאים מזה". באמת גם בחומש גם בנביאים מתואר מצב ישראל בימים אלה במובן צורתו הרוחנית והגשמית כאחת. בדניאל פרק י"ב כתוב לאמור, כי מצוקת הימים ההם תעלה על כל מה שאירע לישראל מיום היותם לגוי, ז. א. תעלה בהקיפה אפילו על מצוקת חורבן בית המקדש. אותו דבר נאמר בירמיהו פרק ל'. חז"ל אשר חזו מראש את אימות העקבתא דמשיחא, התבטאו "ייתי ולא אחמיניה" (פרק חלק ושלהי מס' סוטה), יבא נא המשיח, אבל בל נהיה עדי ראיה למסיבות הופעתו. הגאון מוילנה כותב: הגאולה נקראת לידה "חלה וגם ילדה ציון" (ישעיה ס"א), העם העברי יולד אז מחדש וכשם שהמכאובים — חבלי לידה — מבשרים את הלידה והם הולכים ומתגברים במדה שהלידה הולכת וקריבה, כך גם יקדימו חבלי המשיח את הגאולה, ולקראת המשיח ילכו ויחמירו מדי יום ביומו. אותה

הופעה מצאנו גם במצרים. בתקופה האחרונה לשעבודם גזר פרעה "תכבד העבודה" "תבן אין ניתן לעבדך ולבנים אומרים לנו עשו" (פ' שמות), גם כעת קיימות מדינות המגשלות את יהודיהן מכל מקור פרנסה וביחד עם זה מכבידות עליהם את עול המסים.

שירת האזינו

(ב) שירת האזינו היא הפרשה היחידה בתורה, הפותחת בהקדמה (דברים ל"א, י"ט כ"א) וגומרת בסיום (דברים ל"ב, מ"ו) ודבר זה אינו בא אלא להוכיח על ערכה הרב של הפרשה. מה נאמר בה? כל אשר יקרה את ישראל עד ביאת הגואל. פסוקים אחדים, אשר אותם נמסור בזה לפי פירושו של רש"י, מכוונים לתקופת עקבתא דמשיחא. "כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם" — לאחר שישפוט ה' את ישראל ביסורין האמורים עליהם, יקוים בהם "ועל עבדיו יתנחם" — תבא הגאולה. אימתי? "כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב", בשעה שהקב"ה יראה את כוחות ישראל כלים מאין פודה ומושיע, ישלח את משיח צדקו. גם הנביא אומר: "ואביט ואין עוזר ואשתומם ואין סומך ותושע לי זרועי" (ישעיה ס"א) "וירא כי אין איש וגו'" (שם), ז. א. כי אין אפילו מי שיתפלל בשבילם. "ואמר אי אלהימו צור חסיו בו" — השי"ת ישאל איה הם האלילים, אשר להם הקרבתם את טובי קרבנותיכם, "יקומו ויעזרוכם". כל הפסוקים הנ"ל קובעים כי לפני הגאולה יטעו היהודים אחרי עבודות זרות שונות ומדי עידן בעידן ישימו באחרים כסלם. מה טיבן של עבודות-זרות שסגדו להן? ראשית עלינו להבין את פשר המושג "עבודה זרה". כל ענין וענין הנראה לו לאדם כגורם בלתי תלוי בדעת השי"ת ויכול להטיב או להרע, הרי הוא בכלל עבודה זרה. (כך מטיבה וכך מריעה — סנהדרין).

נעבור נא בסקירה על כל העבודות הזרות שעבדו להן במאה שנים האחרונות: השכלת ברלין, או יותר גכון הסכלת ברלין, ממנה קוו לישועה רבתי. מכיון שהתחילה רוח הליברליזמוס נושבת, מיד הזדרזו היהודים להתיצב בשורות הראשונות של מגיניה. לאחר שהליברליזם ירד מעל הפרק, פנו לדמוקרטיזם, לסוציאליזם, לקומוניזם וליתר „האיזמים“, שירדו על דורנו בשפע כה רב. לפני עבודות זרות אלו הקריבו קרבנות של דמים תרתי משמע, כולן הכזיבוס, אף עבודה זרה אחת לא הגשימה את התקוות שתלו בה. ולא זו בלבד, אלא שכל ה„איזמים“ האלה מתו מיתה חטופה וחלפו לפתע פתאום. איך לבאר הופעה זו? ביחזקאל כ"ט נאמר, כי מצרים תענש „יען היותם משענת קנה רצוץ לישראל“, ז. א. יען שמו בה ישראל מבטחם. אם כן נשאלת השאלה: המצריים מה פשעם וחסאתם? אלא ממשפטי התורה הוא, כי כל עבודה זרה, אחת דינה להבטל. „ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים“ (פ' בא) „ואלילים כליל יחלופון“. מכיון שקוו ישראל למצרים, הרי עשוה עבודה זרה.

עינינו ראו עובדא מפליאה: 16 מיליון סוציאליסטים מאורגנים במדינה אחת נעלמו ממש בין לילה ולא נשאר כמעט זכר למו. גם זו היתה עבודה זרה, שהיהודים לא גרתעו מלהקריב לה קרבנות במסירות נפש ממש. קוו לקומוניזם, כי דרור ושיוון בכנפיו, הממשלה האדומה הוכיחה בעליל, מה הוא „הדרור והשיוון“ המקווה. נוכחנו לדעת, כי כל העבודות הזרות אשר אליהם נשאנו נפשנו, הוכישו והכזיבו, והקב"ה אומר „יקומו ויעזרוכם“. „ראו כי אני אני הוא“ — הגיעה כבר השעה, שתבינו, כי בלעדי אין מושיע. אבל מסרבים להבין. עוד גאחזים בשולי הדמוקראטיזם הגוסס. אף הוא לא יועיל, גם בו אין ממש.

ג) מלבד „האיזמים“ המשותפים לכל העמים נתברכנו ב„איזם“ יהודי מובהק, דהיינו הנציונליזם, המתמר להנחיל לכלל ישראל גאולה גשמית ובעיקר רוחנית. מגמתו לקומם עם עברי מחדש אשר ידע לנער מעליו את „אבק הדורות הקודמים“ ולהכריז „הס כי לא להזכיר בשם ה'“. תכנית פעולתו אף היא פשוטה מאד: להפקיע את רבון העולמים מבית ישראל ומלבבות בני ישראל. ואם תשאלו מי יעמוד לנו בעת צרה? תבא התשובה: אנו בעצמנו — „כחי ועוצם ידי“. מי זה „אנו“? אלה הם המנהיגים, הנוער „הלאומי“ שלנו, הגבורים שחוללו מצב של מלחמה בין העם העברי ובין מלכות שמים. האם המה יביאו לנו את הגאולה? תארו לעצמם כי לא יבצר מהם להפקיע את רבון העולמים מתוך תחומנו, כי לא קשה הדבר. השי"ת כחו רב מכוחם ואנו משולים כעת לטפשים שספגו מכות. לא רק סתם טפשים אנחנו, אלא „טפשאי דטפשאי דמגמרי להו ולא גמרי“. מלמדים אותנו ומיסרים אותנו ואזנינו אטומות משמוע. נאמר „ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב“ (פשע זה המרד וכן הוא אומר „אז תפשע לבנה“) ז. א. כי תנאי מוקדם לישועה הוא שהמורדים ישובו בתשובה, וכל עוד לא יפסיקו מנהיגינו למרוד במלכות שמים, לא תתכן הישועה.

מעשה אבות

(ד) מה הוא פירושו של הביטוי „תורה“? תורה לימוד משמע, כל מלה ומלה בתורה למוד היא, אחרת אין מקומה בתורה מוצדק. נשאלת השאלה: מה הוא הלמוד הצפון במעשיות העבר על כל פרטיהן? ננקוט כלל בידינו: „מעשה אבות סימן לבנים“. בספורי התורה אגורות כל תולדות הימים של העם העברי, מראשיתם ועד אחריתם. פרשת „וישלח“, המתארת את הפגישה בין עשיו ובין יעקב, רמז היא לחיי ישראל בין העמים. הפרשה הראשונה היא פרשת הגלות (רמב"ן שם). חזון גלות יהודה בין בני עשיו. הפרשה השנייה מספרת על יעקב אבינו החוזר ארצה ישראל מפרדן ארם ארץ גלותו. הגאון מוילנא קובע כי זאת היא פרשת העקבתא דמשיחא. נאמר בפרשה זו „וישם את השפחות וילדיהן ראשונה“, מכאן הוכחה, אומר הגאון מוילנא, כי בימי עקבתא דמשיחא יעמדו בראש העם צאצאי הערב רב. הרמב"ן רושם במכתביו: יש הבטחה „וגם בך יאמינו לעולם“ ז. א. כי היהודים יהיו דבקים לעולם באמונתם בתורה, ואם ראית כופרים בישראל בידוע „שלא עמדו רגלי אבותיהן מתחת הר סיני“ ולא מבני ישראל, אלא מהערב רב מוצאם.

ואם ראינו כיום כופרים מנהיגים בעם, נדע עד כמה צדקו דבריו של הגאון מוילנא, אלה הם ילדי הערב רב. „ואת לאה וילדיה אחרונים“, רמז הוא על המון בית ישראל הכשרים, אשר יהיו משועבדים לערב רב, כגון ברוסיה

הסוביטית ועוד בארץ אחת (וד"ל). «ואת רחל וילדיה אחרונים» אלו תלמידי חכמים השפלים מכל. אף להופעה זו עדי ראייה אנחנו ואין לך מדינה, שלא תהיה בה שארית הפליטה של תלמידי חכמים לחרפה ולקלס.

ה) עוד נאמר שם: «ויאבק איש עמו». יעקב הוא עמוד התורה. איש הוא סמאל. משמע כי בימי עקבתא דמשיחא תתאבק הטומאה עם למוד התורה. «ותקע כף ירך יעקב», ירך יעקב אלו תנוקות של בית רבן, שהו את יסוד האומה במשך אלפי שנים, אף יסוד זה יתמוטט בעקבתא דמשיחא בפגיעת מזיקין פנימיים וחיצוניים. גם זה נתקיים בימינו. בכל תפוצות ישראל, רובם של הילדים מתנהגים כגוים גמורים.

ו) עוד יש מובן ל"ירך יעקב", דהיינו תמכין דאורייתא. תמיכה בלומדי תורה, לאפשר להם ללמוד מתוך הרחבה ומנוחה. מיום היות ישראל לגוי, הקפידו על מצוה זו (יששכר וזבולון), בימי עקבתא דמשיחא מצוה זו מתבטלת בכל מקום, אף במדינות שיש לפי שעה עוד אפשרות שם לתרום כסף, נותנין לכל מיני מטרות ורק בשביל התורה נשארות פרוטות. המתוקנים אפילו, מתיחסים לתורה באדישות. ואין כל פלא בדבר, שהדור הצעיר הריק מתורה, אינו יכול גם להשיג את ערך למודה. נמצא, כי הא בהא תליא, בטול תנוקות של בית רבן ובטול החזקת התורה. והשמים מה תשובתן? בעון בטול תורה, חרב וביזה בא, שנאמר «והבאתי עליכם חרב נוקמת גסם ברית». ואין ברית אלא תורה, שנאמר «אם לא בריתי, יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתיי». בוינה בלבד גזלו רכוש יהודי בערך של 40 מיליון דולר. «אוי להם לבריות מעלבונה של תורה».

הסיסמה נהיה כגויים

ז) ביחזקאל (כ) נובא, כי בעקבתא דמשיחא יכריזו על סיסמא: נהיה כגויים. הנבואה התחילה להתגשם לפני 150 שנה על ידי נושאי הסכלת ברלין. הסתירו את הסיסמא תחת מימרא: "היה יהודי באהלך ואדם בצאתך". לא ארכו הימים ופרי השיטה הזו גמל ובשל, הבנים המירו את דתם. בסיסמא זו היה משום חתירה תחת יסודות התורה. התורה הזהירה את היהודים על ההתבדלות הגמורה בכל אורח החיים מתעמים אשר סביבותיהם. "ואבדיל אתכם מן העמים, להיות לי", (פ' קדושים; רמב"ם פי"א מהל' ע"ז) והמסכילים עמדו בשלהם, רק ככל הגויים. "אמר הקב"ה אשר אתם אומרים נהיה כגויים היו לא תהיה, אם לא ביד חזקה (א) ובורוע נטויה (ב) ובחמה שפוכה (ג) אמלוך עליכם". הש"י יתחיל ביד חזקה, אם העם יעמוד במריו, תבא הזרוע הנטויה, אם יוסיף העם ללכת בקרי, תבא החמה השפוכה. אין לדעת לאיזה מן שלשת התהליכים הגענו היום, העתיד הקרוב יוכיח לנו את זאת. בכל אופן ברור הוא, כי נבואת "היו לא תהיה" תתגשם. הגויים מגרשים אותנו מגבולם. מרגלא בפי העולם, כי קשה להיות יהודי. הגה נשתנו העתים ובזמן האחרון קשה פי שבע ליהודי להיות גוי. הגויים שולחים אותנו מעל פניהם. בשם הגאון בעל בית לוי ז"ל אומרים: כתוב "המבדיל בין אור לחושך בין ישראל לעמים". בין אור לחושך יש מרחק ידוע וקבוע (בין-השמשות) ואין בכוח ילוד אשה להוסיף

או לגרוע על מרחק זה. גם בין ישראל לעמים יש מרחק ידוע המבדיל ביניהם. אם היהודים מדלגים על הגבולות ומתקרבים לגוים יותר מן המדה, הגוים דחפים אותם חזרה למקומם הקבוע. מדבריו של הגאון יוצא, כי באופן יחסי למדת התקרבות מצד היהודים, באה גם הדחיפה מצד הגוים. נוכחנו לדעת במדינות שהיהודים התבוללו כמעט לגמרי בין שכניהם, ספגו גם דחיפה איומה מידם. גם במצרים בשעה שהשעבוד הכביד מאד על בני ישראל, התחילו בני ישראל מקרבים עצמם אל המצרים, בחשבם כי זה יקל עליהם את העול הקשה. מה עשה הקב"ה, "הפך לבם לשנוא עמו" (תהלים ק"ה). שנאתם של המצרים עוד גברה אל היהודים, מבקשי קרבתם. עד שנוכחו היהודים ועמדו על טעותם ובאה גאולתם. הוא הדין אצלנו "אם אתם מובדלין מן העמים הרי אתם שלי ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו".

הרועים

ח) יחזקאל (ל"ד) משרטט תמונה נאמנה של דור עקבתא דמשיחא ורועיו של הדור ההוא. מחלק הוא את אנשי הדור לחמשה סוגים, נבדלים במובן רוחני, ואלה הם: א) נחלים, ב) חולים, ג) נשברים, ד) נדחים, ה) אובדים. שלשה הסוגים האחרונים מסמלים שלשה מיני מומרים. סוג הנשברים מסמל מומרים הנבדלים מכלל ישראל, באשר פרקו מעל עצמם עול מצוה אחת או מצוות אחדות שבתורה, ועל כגון אלה אומר הגאון מוילנה, כי מומר לדבר אחד, הרי הוא מחוסר אבר אחד בנפשו. הנדחים והאובדים, הרי הם מומרים לכל התורה כולה, אלא בעוד שהנדחים הנם כופרים, דהיינו משומדים המעורבים עדיין עם כלל ישראל, מסמל סוג האובדים, מומרים שנתערבו בגויים, עד כי נשכח מוצאם היהודי מלב. הרועים אשר על הצאן פרנסתם, "החלב תאכלו והצמר תלבשו", ומחובתם לדאוג לצאן, מועלים בתפקידם זה, אינם רועים את הצאן אלא את עצמם. הצאן תועה על כל הר וגבע, טרף לשיני חיות שדה "ואין דורש ואין מבקש". על-כן אומר הקב"ה: אשבית את הרועים מרעות ואנכי בעצמי ארעה צאני. מה אעשה לצאן מרעיתי? א) את האובדת אבקש, ב) ואת הנדחת אשיב, ג) ולנשברת אחבוש. כדאי לעיין בהסדרת דרגות התהליך הזה. ראשית-כל את האובדת אבקש, האנשים אשר אבות-אבותיהם ואמות-אמותיהם המירו את דתם לפני 120—130 שנה, יבדקו בספרי יחוסייהם ויקבע

מוצאם הלא-„ארי“. על קדקדם יוכו וברורות יאמר להם: דעו כי יהודים אתם ויהודים גם תשארו בעל כרחכם. במדינה, אשר רק יהודי אחד בה על כל אלף גויים, גם שם יבקשו את היהודים, יבקשו וגם ימצאו. למצב זה הגענו כיום. התהליך בדרגתו זו טרם נשלם עדיין, במהירות רבה מתפשט הוא ממדינה למדינה. לאחר שתסתיים הדרגא הראשונה וכל האובדים ימצאו, תתחיל הדרגא השניה „ואת הנדחים אשיב“, נדחים גרידא, משום שהאובדים נכללו בדרגא הראשונה בסוג הנדחים. לבסוף יקוים „ולנשברת אכבוש וכר“.

(ט) ראוי לציין בנבואה הנ"ל את הבטוי „ישגו צאני“, מכאן ראייה, כי הדור כולו, מלבד הרועים, יחשב לפני השייטת כשוגג. כי לכל העם בשגגה. אלמלא הרועים, המהוים מחיצה של ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים, לא מן הנמנע היה להחזיר את הדור לתורה. המורים, המדריכים, הסופרים, מנהיגי המפלגות, הם, הם, המעכבים בעד קרן אור של תורה, שתחדור למחשכי הלכבות. להם תורה משלהם, חכמי תורה משלהם, גדולי תורה משלהם. באמצעות תורה חדשה ומצוות חדשות משליטים הם את החשך במוחות ובלכבות. כדאי גם לציין, כי אם נתנת הזדמנות בלתי רגילה להמון העם לשמוע דברי תורת אמת, שותים הם בצמא את הדברים. אבל הרועים מביאים לעם אבנים תחת מרגליות. במקום השקפות תורניות, מוסרים לקוראים ולשומעים השקפות כפירה. בדחנות, ליצנות ומגה של נבול פה, משמשים חומר קריאה ושמיעה מעולה ביותר. אלה הם הרועים, אשר אותם חזה הנביא לדורנו.

(י) הנבואה מציינת גם סוגים שונים בין עדרי הצאן: „השמנה והבריאה“, אלה הם רבים מן העשירים שבדורנו, המפזרים מעותיהם בכל מקום שאין ראוי לפזר וקופצים את

ידיהם במקום שהתורה פקדה לנדב. סביב העשירים מתהלכים שומרים, החוסמים את הדרך בפני הנצרכים. הנביא אומר: "יתר מרעיתכם תרמסו ברגליכם ומשקע מים תשתו ואת הנותרים ברגלים תרפשו וצאני מרמס רגליכם תרענה ומרפש רגליכם תשתנה". כל המתבונן ביחס עשירי דורנו אל לומדי התורה, שהם כעת אביוני האביונים ודלי הדלים, יבין את פשר הנבואה הנ"ל. מה יהיה על העשירים? גורלם כגורל הרועים. תתקיים הנבואה: "והשארתי בקרבך עם עני ודל".

יא) בזמן האחרון הננו עדים לחזיון מוזר, בכל קבוץ וקבוץ יהודי, אפשר לפגוש יהודים, שנתכנסו או נתלקטו ממקומות שונים. לפנים היה אחרת, כל מקום היו לו יהודים קבועים משלו. לא נמצא בשום עיר קהל גדול של יהודים ממקומות מרוחקים. מה נשתנה? קיימת נבואה מיוחדת על אודות ימינו אנו: "והניעותי בכל הגויים את בית ישראל כנוע בכברה" (עמוס ט') מרגלא בפומיה של החפץ חיים ז"ל: הגרעינים נופלים על הכברה, אחד קרוב ואחד רחוק, אבל אף אחד מהם אינו נשאר על מקומו הראשון. זה יהיה גורלם של היהודים בעקבתא דמשיחא. ועוד הוסיף בשם הראב"ד (שילהי עדיות): טרם ביאת הגואל תפוץ המשפחה היהודית לכל עבר, ההורים למדינה אחת, וכל אחד הילדים למדינה אחרת, עד בוא אליהו "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם".

יב) עוד הופעה אופינית. כל האנושיות כולה אחוזת עוית התרגזות. דומה, כאילו שוכנים אנו ביער עבות בין חיות טרף משוסות. מדינה אחת על רעותה, במדינה עצמה אומה אחת על רעותה, ולבסוף — בין האומה עצמה מפלגה אחת על רעותה, כולם נכונים לטרוף את כולם. גם תופער

זו חזו מראש לימי העקבתא דמשיחא: „אשלח את כל האדם איש ברעהו“ (זכרי').

יג) „בדור שבן דוד בא פני הדור כפני הכלב“ (סוטה ופ' חלק). מנהגו של כלב להתקדם ולרוץ לפני בעל הבית: לכאורה נדמה, כאילו הכלב מתהלך לו כאות נפשו והאדון נגרר אחריו ומכבד את רצון כלבו. כל זאת לכאורה, והנה באמת יודעים אנו, כי נהפוך הוא: בעל הבית ילך אל אשר ירצה והכלב רץ לפניו ונשמע לפקודתו. אם רק יבחר בעל הבית בכוון אחר, מיד הכלב מסתובב אף הוא ומתקדם לפני אדונו בכוון החדש. בשנים כתקונן, עת היהודים נשמעו להוראות התורה, הורו פני הדור את הדרך, הם קבעו לאן ללכת והדור צעד בעקבותיהם. בעקבתא דמשיחא ימוגר שלטון התורה, הדור יבחר את הדרך כראות עיניו ופני הדור ירוצו בדרך זו לפני ההמון ככלב לפני אדון (בשם הגאון ר' ישראל סלנטר ז"ל). יש רבנים בדורנו הנגררים אחרי דעת הקהל, משתדלים להוכיח עד כמה מעורבים הם עם הבריות ומתדרדרים מן הפסגה אל התהום. החפץ חיים ז"ל (בשם הגרי"צ בן בעל נפש חיים ז"ל) פרש את המימרא „פני הדור כפני הכלב“ בדרך אחרת. מטבעו של הכלב, כי אם יסקלו אותו באבן, מיד הוא מתנפל על האבן לנשכה. בשעה שהמן קם על ישראל יש לדעת, כי המן זה אינו אלא מקל השלוח מן השמים לחבטנו בו. „הוי אשור שבט אפי“ (ישעיה), אין שום טעם להלחם עם המקל, כי כלום חסרים מקלות בשמים. הרבה שלוחים למקום. יש לנקוט באמצעים שימנעו את העמים מלהקים „מקלות“ עלינו, בימי עקבתא דמשיחא תהיה הדעה נעדרת, וככלב שוטה ינשכו את המקל. מנהיגינו המתחדשים הכריזו מלחמה על ממלכות אדירות. מה כוחנו מה גבורתנו? מאמרים בעתונים הם הכדורים

שאנו יורים בהם אל האויב. והתוצאה מה היא? מבעירי
רק את חרונם וזעמם של הנחשים עלינו. המנהיגים רואים רק
את המקל ומסרבים להכיר את המכה במקל. „והעם לא שב
עד המכהו“ (ישעיה).

(ד) „בעקבתא דמשיחא חוצפה יסגיי“ ז. א. תתרבה
החוצפה. עוד מובן אחד למלה יסגי, דהיינו גדולה. מגדולי
הדור דרשו לפנים שיהיו מחוננים בתורה, ביראה ובחכמה,
בקבתא דמשיחא יוכתר „לגדול“, כל מי שיש לו מדת חוצפה
למדי, ולא עוד, אלא כל מי שחוצפתו גדולה ביותר, היא
גם בר-סמכא גדול ביותר. רואים אנו כי תנאי מוקדם להיות
מנהיג במפלגה, היא החוצפה והעזות.

(ט) „ואין תוכחה“. מימי עולם היו מוכיחים בישראל,
אשר נדדו מעיר לעיר והוכיחו את העם, גם המרא דאתרא
היה אומר דברי תוכחה בעירו מפרק לפרק. לפני מאת שנה
היה מפורסם המגיד מדובנא והגאון מוילנה שלח אחריו,
כי יטיף מוסר לו — לגאון מוילנה. לפני זמן לא רב, חי
המגיד מקלם, שהחזיר לתשובה בדרשותיו המלהיבות בני
אדם רבים. מתשובות הראשונים (רשב"א, ריב"ש) ידוע לנו,
כי בימיהם נמצאו בכל עיר ועיר „ברורי עברות“ אשר
מתפקידם היה לבער אחרי עוברי עברה. עכשו פסקו
המוכיחים, נואמים יש די והותר, אלה אינם מוכיחים, אין
ממנהגם להעלות דברי תורה על שפתיהם. מי הם הנואמים?
שכירי המפלגות לשם תעמולה, המרדימים את ההמון בחלומות
מתוקים על גאולת ישראל הצרורה בכנפי המפלגה הלאומית,
או על גאולת העולם כולו, הצרורה בכנפי המפלגה הבין-
לאומית. כולם נוכחו לדעת, כי החלומות האלה שוא ידברו.
כל העבודות זרות הובישו את קויהם, כלן נעקרו ונתערו,
אבל נביאיהן נביאי השקר, לא שמו יד לפה. המרגלים

בשעתם כשבקשו לשקר, הכניסו מקצת אמת לתוך דבריהם, "כי כולו שקר לא מתקיים" (רש"י). נביאי השקר של דורנו לא דואגים בכלל לקיום השקר, שהם מטיפים לו, כי בהבטלו, שמורים אתם במלתחתם שקרים אחרים וההמון הבער בדעת תורה, אינו מוכשר להבחין בין קלא דאילן לתכלת. "שקר אין לו רגלים", דרושים לו תומכים וסועדים. מי מחזיק בידי נביאי השקר של ימינו? שכחת התורה, עם הארצות. מרגלא בפומיה של החפץ חיים: התורה מאירת עינים, אבל מבלעדי התורה "העינים רואות ואינן יודעות מה הן רואות", בחשך ובאפילה מגיחות החיות ממאורתן, "בו תרמוש כל חיתו יער". "אם אין הבדלה דעת מנין". "כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה, זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה", המכוון לשאלות בודדות של כשר וטריפה, קל וחומר לשאלות הנוגעות לכלל ישראל. מי הם הפוסקים והמשיבים לשאלות הדור שלנו? ריקים ופוחזים, חשוכי דעת תורה, שפלים, הנכונים לוותר על יהדותם בעד נזיד עדשים. הם, הם, מנהיגי דורנו, נתקימה הנבואה: "ותעלולים ימשלו במ".

(טז) "קטיגוריא באה בתלמידי חכמים". האפיקורסים בדורות שקדמו. טענו: "מה אהנו לן רבנן, לדידהו קרו לדידהו תנו" (פ' חלק), הם הודו בעצם ההנאה והטובה הרוחנית הכרוכים בידיעת התורה. הכופרים של דורנו טענתם, כי לומדי התורה ממיטים שואה על עצמם ועל העם כולו. עוד מובן למימרא, כי הקטיגוריא חדרה לבין תלמידי חכמים גופם והם מקטרגים אחד על משנהו.

(יז) "בחרב ימותו כל חטאי עמי". החפץ חיים אמר על פסוק זה בשם הזוהר, כי גזירת החרב נתחלפה בגזירת העניות, לפני הגאולה תתרבה העניות בישראל. "עם עני

ודל אושיע" (עמוס). עוד הוסיף ואמר החפץ חיים: אלה אשר ממונם עדין ברשותם, אל ישעו אל דמיונות שוא, כי כספם גם יתקיים לאורך ימים בידם, את היהודים יציגו ככלי ריק. לו היה מוח בקדקדם, כי עתה היו יודעים איך להשתמש בכסף זה בעוד מועד. עברו עשרים שנה מיום שהחפץ חיים הביע דברים אלה וכעת נתקיימו דבריו במלואם ביחס לרוב העם העברי. הגמרא נבאה על מצב זה: „אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס" (סנהדרין).

יח) ועוד אמר החפץ חיים: כיום מתחוללים בעולם במשך תקופה קצרה שנויים, אשר לפנים זקוקים היו למאות בשנים, רואים אנו כי גלגל הזמן מסתובב במהירות בזק. „מה עשה ה' לנו". למה נשתנו עלינו התנאים? על שאלות אלו ענה החפץ חיים: בשמים נתגבבו מימי בראשית עד היום הוזה חשבונות עד אין מספר. טרם ביאת המשיח יש לפרוע חשבונות אלה, מפני שהגאולה תבטל את היצר הרע ועל ידי כך יחוסלו כל עסקי העולם הזה התלויים ועומדים במלחמת היצר, על כן שומה על כל נפש ונפש לפרוע את שנשארה חייבת לשמים. היות וימי המשיח קרובים מאד, הכרחי הוא לזרוז את התהליך הזה. מיום שהחפץ חיים ז"ל הביע דעה זו עלה קצב השתלשלות המאורעות בעולם. בין לילה ממש אירע מה שדרש לפנים זמן של דורות רבים... דומה כאילו גלגל הזמן היה מתקדם תחת לחץ של פקודה: „הזדרזו וחוש". כל בעל שכל יבין, כי חיים הננו בתקופה מיוחדת, אשר עתידה לשנות את כל סדרי העולם, מדי יום ביומו הולך גם הקצב וגובר.

יט) „ושננתם לבניך". תלמוד תורה לתינוקות הוזה את היסוד, עליו הושתתה היהדות במשך אלפי שנים. משאת נפשם. של ההורים היתה לגדל בנים מצוינים בתורה וביראה.

ופרנסה מה תהא עליה? ידעו, כי "מאן דיהיב חיי, יהיב מזוני". בדורות האחרונים, עם אבדן האמונה, נתמעטה גם מדת הבטחון בה'. ההורים דואגים לתכלית חומרית בשביל ילדיהם. אם רק ישתלמו בלמודי חול יהיו גם מובטחים למשך כל חייהם. גם תשועת ישראל תלויה בדבר; עם ריבוי המשתלמים בלמודי חול בינינו, יגדל גם ערכנו בעיני הגויים. עד כמה "צדקה" הנחה זו, הוכיחו ימינו אלה. כל זה במובן חומרי, במובן הרוחני חונכו גויים גמורים, גויים לאומיים או בין-לאומיים. מה היא התשובה הבאה משמים על מגפה רוחנית זו? "תיסרך רעתך". המתלמדים, המשכילים, הם, הם, הפורעים בנו בעיקר ברוב המדינות. המתלמדים היהודים מוכים בכסיות ברזל על ידי "חבריהם" להשתלמות. ילדי ישראל מסרו לפנים את נפשם על למוד התורה, כיום מוסרים הם את נפשם בעד "הכבוד" הגדול לשבת על ספסל אחד עם מנוולים ופראים.

(ב) "אל תשמח ישראל אל גיל כעמים", אל לו ליהודי להתענג כדרך שמתענגים הגויים. לגויים נשארות שעות פנויות אחרי גמרם את עבודתם והם מחפשים שעשועים ומשחקים למען בלות את השעות הפנויות האלה. היהודי אין לו שעה פנויה בחייו, לאחר שגמר היהודי את עבודתו, מוטלת עליו החובה לעסוק בתלמוד התורה. מי שאיננו מוכשר ללמוד באופן עצמאי, יעשה לו רב שילמדנו. חייב גם יהודי להקדיש מזמנו למצוות ומעשים טובים, לגמול חסד עם זולתו כפי יכולתו. התורה תובעת מהיהודי צורת חיים שכזאת. "קדושים תהיו", היהודי יהא קדוש, הבית היהודי יהא קדוש, כל לב יהודי יהא קדוש. "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי", אם אתם מובדלין מן העמים, הרי אתם שלי. בתקופה האחרונה חדלו מללמוד תורה, ממילא נשאר זמן פנוי. מה

עושים? באים יהודים וממלאים בהמונים בתי שעשועים ותיאטרונים, חוזרים משם לבתיהם ספוגים רוח טומאה, נטמא גם הבית היהודי, התשובה מן השמים אינה מתמהמת לבוא, כמצורעים מגורשים היהודים מבתי השעשועים „יהודים סורו מפה, לא כאן מקומכם“. נכון הדבר. מקומו של היהודי הוא בבית המדרש, שם יהגה בתורה או ישפוך לבו בפרקי תהילים. התרו בנו על כך: „אם אין אתם מובדלין מן העמים הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו“.

(כא) בימינו אלה בחרו להם היהודים בשתי עבודות זרות אשר להן יקריבו את קרבנותיהם, הרי הם: הסוציאליזם והנציונליזם. את תורת הנציונליזם החדש אפשר להגדיר בקצור נמרץ: נהיה ככל הגויים. אין דורשים מיהודי אלא את ההרגשה הלאומית. השוקל את השקל והמזמר את „התקוה“, פטור מכל מצוות שבתורה. ברור, כי שיטה זו נחשבת כעבודה זרה לפי דעת התורה. שתי עבודות זרות אלה הרעילו את המוחות ואת הלבבות של הנוער העברי, לכל אחת מטה ראשי של נביאי שקר, בצורת סופרים ונואמים, העושים את מלאכתם בשלימות. קרה מעשה נסים: בשמים הרכיבו את שתי העבודות הזרות לאחת — נציונל-סוציאליזם, יצרו מהן מטה זעם איום, החובל ביהודים בכל קצוות ארץ. הטומאות להן סגדנו, הן החובלות בנו. „תיסרך רעתך“.

(כב) הנביאים נבאו, כי עתידה לבא צרה על ישראל אשר לא אירעה כמותה מיום היותם לגוי. הגאון מוילנה כותב: יסורי הגלות נמשלו בפסוקים לצער העבור של האשה, תקופת חבלי המשיח נמשלה לחבלי לידה, כשם שאין להשוחת את צער העבור לחבלי הלידה, כך גם אין להשוות את צרות הגלות לחבלי המשיח. לצרות הגלות יש סדר ידוע. הסדר הזה מרומז בפרשת הגלות (ריש וישלח) שם נאמר

והיה המחנה הנשאר לפליטה". בשעה שרדפו והתאכזרו ליהודים במדינה אחת, נמצאה תמיד מדינה אחרת ששמשה להם מקום מקלט. בתקופת גרוש ספרד פתחו טורקיה, פולין, הולנד את שעריהם לפני הגולים. בתקופת חבלי המשיח היה אחרת. יהודים יהיו נרדפים בכל מקום, באין מנוח, יגרשום מכל המקומות ולא יכניסום לאף אחד.

כג) "ורוח תשימו בין עדר לעדר" בתקופת הגלות נתנן הפסקת נופש בין גזירה לגזירה, בימי עקבתא דמשיחא לא תפסקנה הצרות, אלא תהיינה "מושכות ובאות כנהר". מלבד זה תהיינה הצרות הולכות ומחמירות מיום ליום "בבקר תאמר מי יתן ערב — שלפניו" (רש"י). קיים עוד הבדל גדול בין תקופתנו לתקופות הקדומות. בדורות שעברו לא הרגישו היהודים את עצמם נטושים ועזובים, ידוע ידעו, כי יש להם אב בשמים, שומר ישראל, שהבטיח להם "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם". ידוע ידעו, כי טובלים הם על אמונתם בשיית וכי נכונים להם חיי עולם "שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן" (תענית). ההכרה הזו הקילה בהרבה את סבלותיהם. בימינו אלה גרמה שכחת התורה לבטול האמונה אצל חלק גדול של העם היהודי, וכך נשארו היהודים האומללים בבני אדם, נעלם מהם טעם יסוריהם, אין להם אל מי לפנות ביום צרה, מי ישער את יאושם ואכזבתם. מאין מוצא, הרי הם מאבדים את עצמם לדעת.

עצת התורה

כד) מה יעשה האדם בשעה קשה שכזאת? כלום אין עצה בשבילו? התורה מעניקה לו לאדם את עצתה. „שאלו תלמידיו את ר"א מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח אמר להם יעסוק בתורה ובגמילות חסדים“. החפץ חיים ז"ל אמר „יעסוק“ נאמר, פירושו של דבר, שיתמסר כדרך שהוא מתמסר לעסקיו בכל לבבו, בכל אוגו, כך גם יעסוק בתורה ובחסד וינצל.

כה) „מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה“ (שה"ש). היהודים בגלות נמשלו לכבשה אחת בין שבעים זאבים. במצב כזה אין טוב לה לכבשה, אלא להשתדל ו'תשכח מלבות הזאבים. אין טוב ליהודים, אלא שיהיו אומות העולם עסוקים בדברים אחרים ולא ישיתו את לבם אליהם. בתקופה שהגויים מרבים לדבר עלינו בלי הפסק, מרובה הסכנה האורבת לנו. שאלו המלאכים „מה נעשה לאחותנו — כנסת ישראל — ביום שידובר בה“. לשאלה זו באה תשובה מפי הגבורה „אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף“ אם חזקים הם באמונתם כחומה בצורה ולא ינועו מפני שום רוח שבעולם, נבנה עליה טירת כסף, „הכסף הזה נכנס לאש ויוצא שלם, אף ישראל נכנסין למלכויות ויוצאין שלמים“. „הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל“ „ואם דלת היא — כדלת הסובבת על צירה, נצור עליה לוח ארז“ (שמרקיב והולך). אם ינועו לכל עבר כדלת מסתובבת, אם יסחפו בכל זרם ארעי

ויקבלו השפעה מכל רוח, אז יהיו כעץ המתגולל במקום
רטוב ונרקב. כאן נאמרת העצה מה עלינו לעשות בימים קשים.
העצה היא נצחית: להיות כחומה באמונתנו ולא להכנע
לסביבה. איכה אפשרי הדבר במצבנו המיוחד? גם על זה
יש תשובה, אני חומה — זו תורה, רק התורה בכוחה לחשלנו
שנהיה קשים כברזל. תולדות ישראל במשך אלפי שנה
משמשים עדות נאמנה, כי בעטיה של תורה לא תמנו לגוע,
אף כי באנו באש ובמים. „כי תעבור במים אתך אני וגו'
כי תלך במו אש לא תכוה ולהבה לא תבער בך“.

כו) אותו רעיון מובע במלים אחרות במקום אחר, „הגידה
לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים“, צהרים
היא שעת היום הקשה ביותר בשביל הצאן. החום רב בשעה
ז ביותר. שאלה כנסת ישראל את רועה — השייט —
איכה תרעה את צאנך לכשיגיעו השעות הקשות ביותר של
הגלות, הצאן יתעה הרי, מבלי דעת את הדרך בה ילך. באה
התשובה: „אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי
הצאן“, אם תראו לפניכם דרכים רבים ולא תדעו באיזה
מהם לבחור, הרי לכם סימן מובהק: צאי בעקבי הצאן.
תחפשו על פני דרכים את עקבות אבותיכם ובדרך בה תגלו
אותם, בזו תבחרו. בדרך חדשה לא הלכו בה אבות אל תלכו,
כי כל הדרכים בחזקת סכנה. הדרכים החדשים סכנתם
מרובה. באיזה דרך הלכו אבותנו? בדרך התורה. אם כן יש
לנו כוון ברור, באיזו שיטה ובאיזה אמצעים עלינו לנקוט
לשם הגנה עצמית.

מדיניות הגלות של אבותינו

כז) הקדוש בעל חפץ חיים ז"ל היה רגיל להגיד: יש בחיי אדם רגעים אשר הוא נאלץ להחליט בענין ידוע ואינו יודע מה להחליט, יש והענין נוגע לו עד נפש ומשאינו יודע מה לעשות, הוא בא לידי יאוש, והנה לוחש לו אחד על אוננו: הרי תוכל לשאול בעצתו של השי"ת בכבודו ובעצמו. איכה זה? ישתומם האדם. ובאמת, אמר החפץ חיים ז"ל, נתנה אפשרות זו לכל אדם ואדם. יש לנו תורה, הכוללת תשובות על כל שאלות שבעולם. ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא. הפתרון שמוצאים אותו בתורה, הוא עצת ה'. יש לדעת, כי מלבד המצוות והאסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, עצות מנוסות וכשם שהתורה נצחית היא, כך גם עצת התורה נצחית היא. לדוגמא: לעולם ישליש אדם מעותיו, שליש בקרקע, שליש בפרקמטיא ושליש בכספים. כי במקרה שיפסיד עסק אחד והיה הנשאר לו לפליטה. זאת היא עצה מנוסה. מי שלא נהג לפי כלל זה, לא בטל מצוה, אלא סרב לקבל עצה טובה. ועוד מרגלא בפומיה של החפץ חיים: דרושות עינים מאירות לראות את הכתוב בתורה ואיפה שכתוב בה, כי הכל כתוב בה. אם יש עצות אפילו בשביל הפרט, קל וחומר כי בשביל כלל ישראל יש בתורה ציונים ברורים, לרבות גם על אודות יחס היהודים בגלות לגבי אומות העולם. אם לא הולכים אחרי עצת התורה, מכניסים את כלל ישראל בסכנה חמורה. עד דורותינו

האחרונים ערכו היהודים את מדיניות הגלות שלהם בהתאם לעצת התורה. התנאים טרם שהלכו לרומא לבטל גזירות קשות, היו נוהגים ללמוד את פרשת יעקב ועשו ושם מצאו קוים לפעולתם (רמב"ן וישלח). בדורנו אנו בטלו את כבוד התורה. אצל התורה באים רק עם שאלות בעניני אמירת קדיש. שאלות מדיניות ז. א. שאלות הנוגעות לכלל ישראל, מפיקעים מתחת סמכותה של התורה. המוסמכים לבקר שאלות אלה הם המדינאים המקצועים והסופרים, הם, הם, מנהיגי הדור. מאיזה מעין הם שואבים את שיטותיהם הפוליטיות? מתורתם הם: "נהיה ככל הגויים". בתורת ה' מזולזלים. כשם שיש לפי דעתם לחקות את הגויים בכל שטחי החיים, כך גם יש לחקותם בשטח המדיני והמפלגות. הם אינם יודעים כי יותר נכון מסרבים לדעת את האמת, שלולי היו היהודים קטים תמיד בשיטת נהיה כגויים, כי עתה כשם שנמחקו עמים גדולים וכבירים מהם, לא היה נשאר גם למו זכר. לאדם חושב, ברור, כי דברי ימי ישראל הולכים במסלול יחיד ומיוחד, שאין דומה לו בכל אומה ולשון. הנוקטים בשיטות רגילות ביחס למדיניות הגלות של היהודים. מודדים במידה מזויפת ושוקלים במשקל מרמה. סחורות מודדים במטרים וחלב בליטר או בכוסות. הבא למדוד משקה במטרים וסחורה בליטרה, הרי הוא משוגע. אלה הם המדינאים החדשים שלנו. הם מודדים במידה בלתי מתאימה. השיטות המתאימות לגבי עמים היושבים על אדמתם, אינן מתאימות לגבי מצב היהודים, מדיניות נבונה דורשת להתחשב עם התנאים. כשם שמצבנו הוא מיוחד במינו, כך גם מיוחדות הן השיטות המדיניות שלנו. השיטות רשומות בתורה אשר חזתה את הכל מראש, וגם הגדירה את הכל מראש. אלפי שנה הוכיחו עד כמה צדקו שיטות התורה. מה הן שיטות התורה? שלש

שבועות השביע הקב"ה את ישראל": "אל תמרדו באמות"... (כתובות) זאת היא אחת משלש השבועות, שיהודים לא יהיו מהפכנים. "ירא את ה' בני ומלך ועם שונים אל תתערב". התרו בנו: אם מקיימים אתם את השבועות מוטב ואם לא הרי דמכם הפקר כדם צבי ואיל "השבועתי אתכם בצבאות ובאילות השדה".

כח) "אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו". "לך עמי בוא בחדריך. בשעה שאתה רואה השעה חצופה לא תעמוד כנגדה, אלא תן לה מקום, הסתכלו בי שהרי אני נתתי מקום לשעה שנאמר: השיב אחור ימינו" (מדרש). "א"ר חייא אם ראיתם אותו עשו שמבקש להתגרות בכם על תעמדו כנגדו, אלא הצפינו עצמכם ממנו עד שיעבור עולמו. א"ר יהודה בר' שלום, אמרו לו ישראל: רבונו של עולם אביו מברכו ועל חרבך תחיה ואתה מסכים עמנו, ואומר לנו הצפינו עצמכם, ולהיכן נברח? אמר להם הקב"ה אם ראיתם שמזדווג לכם, ברחו לתורה, שנאמר סעו ופנו לכם צפונה ואין צפונה אלא תורה, שנאמר יצפון לישרים תושיה" (מדרש דברים). כל המאמרים הנ"ל, מכוונים לדבר אחד, ליהודים אסור לעמוד נגד רודפיהם. כלל זה הוא בהתאם למצב היהודים בגלות, חכם אחד אמר: כדאי להלחם בשונא, שאני גבור ממנו והוא הגון ממני, אבל אם הוא גבור ממני ואני הגון ממנו, מוטב לי שלא להלחם בו. ההמנים השונים הקמים עלינו, עולים עלינו בכוחם וירודים במידת ההגינות מאתנו, נמצא שאין כל תועלת להתנגד להם. התורה והתפילה הם כלי זינוו היחידים. "ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וישמע שועתינו" אין כוחנו אלא בפה. יפה צעקה לנו, כשהיא מופנית השמימה, אך אל נא נצעק בצעקותינו אל "העולם התרבותי" או אל חבר הלאומים...

כט) "למה תתראו בפני אחיכם בני עשו ובני ישמעאל"
זאת היא אזהרה ברורה לבל נתן לאומות העולם הזדמנות
לראותנו בכל במקום ולדבר בנו בכל עת. במידה שהאומות
ימעטו להגות ולדבר בנו, באותה מידה יוטב גורלנו. רק
בשעה שגוזרים גזירות על מצוות התורה, עלינו להיות קשים
כחלמיש ולא לותר כחוט השערה. בשעה שגזר נבוכדנצר
שישתחו לצלמו, סרבו חנניה מישאל ועזריה להכנע לגזירה
ואמרו לו: "מלכא נבוכדנצר אם מלכא למה נבוכדנצר
ואם נבוכדנצר למה מלכא? אלא כך אמרו לו אם למסים
וארנוניות, מלכא את, אבל להעבירנו על דת תורתנו, לאו
מלכא את, אלא נבוכדנצר, את וכלכא שוין".

ל) אלה הן בקצור הוראות התורה בדבר יחסנו אל
הגויים ועל פי ההוראות האלה נהגו היהודים בכל הזמנים
עד הדורות האחרונים, עד שקמו לנו "מנהיגים" המסרבים
לדעת את התורה ואת עצותיה והם מנהלים את המדיניות
היהודית בדיוק בכוון הנגדי. על היהודים להלחם ולדרוש.
במי עלינו להלחם? במדינות הכבירות שבעולם, עלינו
להחרימן ולכנס קונגרסים, לירות במאמרי עתונים ובזה
נכניס מורא בלבם. העתונים היהודים מוכיחים באותות
ומופתים, כי שונאי ישראל הם בלתי תרבותיים, בלתי
דימוקרטים. מטיפים מוסר לקוץ: התבייש אדוני הקוץ!
שונאי ישראל לא חווזרים בתשובה עקב הטפת המוסר, ובכל
זאת אין עתונינו מפסיקים את עבודתם "רבת הערך": לדבר
אל העצים ואל האבנים. אמנם יש להגיד מה שהוא, אבל
אל עצמנו. יש לדבר על אודות האיזמים השונים, שנתברכנו
כהם בשפע רב, אבל את הדבר הזה לא יודעים סופרינו.
"גביאיך (הנואמים והסופרים) חזו לך שוא ותפל ולא גילו
על עונך להשיב שבותך ויחזו לך משאות שוא ומדוחים".

מן המיודעות, כי בתקופת הנביאים, היו גם נביאי שקר, בשעה שנביאי האמת זעקו: "הודע את ירושלים את תועבותיה", קראו נביאי השקר להם: עוכרי ישראל, המוציאים לעז על בית ישראל. נביאי האמת לא נרתעו מלהכניס את עצמם בסכנה וקיימו בגופם: "גוי נתתי למכים ולחיי למורטים". נביאי השקר היו באותה שעה מאוכלי שולחן איזבל. תפקיד נביאי האמת היה: לעורר את ישראל משנתו, נביאי השקר מלאו תפקיד הפוך להרדים את ישראל בחלומות נעימים. כל זה ברור: יותר קל לשחות עם הזרם מאשר נגדו. היום אין אתנו נביאי אמת, נביאי שקר יש לנו די והותר, לאומיים ובין לאומיים, אוכלי שולחן איזבל, המתפרנסים על חשבון קרנות שונות. וכשם שכלל ישראל פרע החשבון האיום על שנשמע לנביאי השקר, כך גם היום הוא פורע החשבון הזה. (א) התפוררותנו למפלגות שונות של כופרים, החל מהמתקנים וגמור בכעין־חרדים, המתעטפים בטלית של חרדיות, היא הגדולה בקללות, שירדה על ראשנו. אין אחדות וגם לא תתכן אחדות בצבא מחוסר משמעת. אין אבטוריטטה המקובלת על כולם. בימים שהתורה משלה בישראל, היה כלל ישראל בעל משמעת, כולם הודו בסמכותה של התורה. כעת החליפו את אמונת התורה באמונת מפלגות. במקום להשמע לחכמינו הקדמונים, נשמעים למנהיגי המפלגות, ז. א. במקום להאמין בנביאי האמת, מאמינים בנביאי השקר. השקר עולה לנו ביוקר רב, אנו פורעים את החשבון במאה אחוז.

(ב) סוף דבר: כל עוד מנהיגים בנו מתעים, שהכניסונו במצב מלחמה עם הקב"ה, אין סיכויים כי מצבנו ישתפר, להיפך הוא ילך הלוך ורע מיום ליום. נשארה רק דרך אחת להצלתנו, לעשות שלום בינינו ובין אבינו שבשמים, שומר ישראל, אז והיה שלום על ישראל.

הרעיון הלאומי

(ג) אבי הרעיון הלאומי החדש בישראל, הוא בעל „השחר“ הידוע, שחי לפני 60 שנה ונלחם כל ימיו במרירות מרובה נגד התורה. כנראה חשב, כי התורה שבקה כבר חיים ויש לירשה ולשם כך המציא תחליף לתורה בצורת הרעיון הלאומי. בעצם לא היתה זו המצאתו המקורית. בימים ההם, ימי המלחמה הבלקנית, הגו ברעיון הלאומי כל עמי הבלקן הקטנים, אשר בקשו לפרוק את עול הטורקים מעל צוארם. היתה לו אפשרות להעביר נטיעה מושלמת על אדמה יהודית.

(ד) עיקרה של השיטה זו: כי להיות יהודי, פירושו של דבר להיות בעל הכרה לאומית ותו לא. ממלאי מקומו השלימו את תורת רבם, באמרם, כי גם משומד יכול להחשב כיהודי לאומי. מה היא דעת התורה על שיטה שכזו? יש הלכות ברורות על נושא זה: בשלושים וששה מקומות הזהירה תורה על הגר. את הגר יש לפנק כפנק אב את בנו יחידו. מה הוא מוצאו של הגר? אפילו הוא מבני בניו של המן, הריהו בבחינת גר, ולהיפך, בנו של גדול בישראל, שהמיר את דתו הרי הוא בכלל „מורידין ולא מעלין“, גרוע הוא בעינינו מהכלב, שאין מצות מורידין נוהגת בו. אנו נוכחים לדעת, כי לפי השקפתנו המוצא לבדו בלעדי התורה, מחוסר כל ערך, וממילא הרעיון הלאומי, אינו אלא אליל חדש והוא בכלל עבודה זרה. במשך הזמן הוליד הרעיון

הלאומי בן ונקרא שמו: לאומי-דתי. השם מוכיח כי התואר דתי לא יספיק לבדו, אלא יש להשלימו בתואר לאומי. השם הזה לכשעצמו, מהוה כפירה באחד מעיקרי האמונה. נאמר "תורת ה' תמימה", אין היא חסרה דבר ומום אין בה. הוזהרנו "לא תוסיפו וכל המוסיף גורע". אם הרעיון הלאומי הוא בבחינת עבודה זרה, אזי הרעיון הלאומי-דתי הוא בבחינת עבודה זרה בשתוף. לאמתו של דבר ניסו כבר בעבר הרחוק להוסיף תורה שניה על תורתנו. הרמב"ם כותב במכתביו: מיום שנתנה תורה קמו להלחם בה בתחבולות שונות. תחבולה אחת היתה: ביד חזקה, על זה קבלנו הבטחה: "כל כלי יוצר עליך לא יצלח". תחבולה אחרת: בפה רך ע"י הסתות וזכוחים. גם על זה קבלנו הבטחה: "וכל לשון תקום למשפט אתך תרשיע". במשך הזמן המציאו תחבולה חדשה, אמרו אמנם התורה טובה היא, אלא שיש להוסיף עליה עוד תורה אחרת. עכ"ל. התחבולות האלו שאותן מזכיר הרמב"ם, היו באות מן החוץ, השתמשו בהן הגויים. כעת בעקבתא דמשיחא, משתמשים בכל אלו הכופרים משלנו. ביד חזקה, כשיש להם הזדמנות לכך. במדינה האדומה המשומדים שלנו רודפים יהודים כשרים באכזריות נוראה ועוד במקום אחר, איפה שנתנה להם האפשרות לרדות ביהודים כשרים. במקומות אחרים מחוסר תקיפות פיזית משתמשים בשיטה אחרת ומשפילים את התורה ע"י מאמרים ונאומים. התחבולה השלישית, הוספת תורה על תורתנו, מוגשמת ע"י הלאומיים-דתיים.

לה) האחרונים הכניסו בלבול דעות וערבוב מושגים לתוך מחננו. לפני הופעתם ידוע היה כי כיהודי נחשב רק שומר התורה. הכופר בתורה, דינו כמשומד ואין לו שום קשר אתנו. הלאומיים-דתיים טוענים אחרת: אמנם כופר הוא,

אבל מכיוון שהוא בעל הכרה לאומית, משלנו הוא. ההלכה פוסקת: "כל אדם שאין בו יראת שמים, אסור למנותו לשום מנוי בישראל" (רמב"ם הלכות מלכים) והמה מכשירים כופרים להיות מנהיגים בישראל.

לו) נאמר: "מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו" הכסף נבחן ע"י מצרף, הזהב ע"י הכור, ואדם? איך נבחן האדם למען דעת מה בפנימיותו? לפי מהללו. יש לבחון את מי הוא מהלל. אם מדרכו להלל תמיד טובים, סימן כי גם הוא טוב מעיקרו ואם מדרכו להלל רשעים, סימן שאף הוא נמנה עליהם. מששומעים בשבח מי מדברים הלאומיים—דתיים, יודעים גם מה טיבם. ברור כי חובב תורה, אינו מחבב שונאי תורה, המכבד את התורה, לא יכבד מבזי תורה. "לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו", חלוק כבוד לרשעים אש היא עד אבדון תאכל (שע"ת לר"י).

לו) למרות שהתורה מזהירה: "אסור להתחבר לרשעים אפילו לדבר מצוה" אומרים הם: לא, כי עקב התחברותנו לרשעים, נחזירם למוטב. הם דימו להיות חכמים וטובים מן התורה, התורה מזהירה "אל תצדק הרבה". "הרבה" ז. א. יותר מן המדה הדרושה. מה היא המידה? אותה קובעת התורה. אל לו לאדם להיות יותר צדיק מן התורה. מספרים בשם ר' ישראל סלנטר: יש והאדם רוצה לעשות מעשה בידעו שהמעשה הוא בנגוד לדעת התורה, אבל האדם אומר לנפשו המעשה הזה יביא תועלת רוחנית רבה, יש בו משום הצלת היהדות. המשיל הגאון על הדבר משל: מעשה במלך ששלח את שרו בשליחות מדינית אל מלך אחר והזהר הזהירו: אם יבקשו שרי המדינה שאתה הולך לשם להתערב אתך, אל תתערב אתם. הוא חזר ושלש את הזהרתו — אל תתערב

בשום אופן. השר בא למקום מיועדו ומלא את שליחותו. טרם עמד לחזור אמרו לו השרים: "גבן אתה אדוני". "לא נכון הדבר מעולם לא הייתי גבן", טען השר. "הבה נתערב", אמרו השרים, במליון של כסף, אם לא גבן אתה. השר נזכר אמנם באזהרת המלך, בכל זאת אמר לנפשו, הרי תוצאת התערבות זו אינה בגדר ספק ולמה לא אסכים לה ואעשיר ע"י כך את אוצר המלוכה? השר התערב, הפשיטו את מלבושיו ונזכרו לדעת, כי איננו גבן. שלמו את הכסף שזכה בו והשר חזר למדינתו שמח וטוב לב. בבואו לפני מלכו, ספר על ענין ההתערבות, אמר לו המלך, בשעה שהזהרתיך, ידעתי על מה ולמה הזהרתיך. שרי המדינה ההיא התערבו אתי על סכום גדול פי מאה מזה שזכית בו, כי הם יפשיטו ערום את שרי. כעת אתה אמנם זכית במליון, אבל עלי יהיה להפסיד 99 מליונים עקב פחזותך. הנמשל מובן: אם אדם חושב בלבו כי למרות הזהרת התורה, יביא הדבר האסור תועלת מרובה, יש להגיד לו: אותה התועלת שאתה רואה, חזתה גם התורה אותה מראש ואם היא אסרה, סימן הוא כי לא תועלת, אלא נזק גדול יגרם הדבר. תוצאת ההתחברות לרשעים היתה כפי שחזתה אותה התורה. במקום להחזיר את הרשעים למוטב נהפכו הדתיים-לאומיים להיות תלמידים נאמנים לחפשים והם מפנים את כל מרצם וגבורתם בגלוי ובסתר נגד נושאי דגל תורה. הם מהוים את הגשר בין שתי המחנות של הדתיים והחפשים. כרגיל רואים על פני כל גשר עוברים ושבים, על הגשר הלאומי-דתי רואים רק עוברים ולא נפגשים בשבים. חגי הנביא אומר "הן ישא איש בכנף בגדו וגו' היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא, ויאמר חגי אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ויענו הכהנים ויאמרו יטמא ויען חגי ויאמר כן העם הזה וכן הגוי הזה וגו'". פירוש הפסוקים

להגיד, כי ממגע הקדושה בלבד אין מתקדשים, אבל ממגע
הטומאה נטמאים. התורה מעידה „אשרי האיש אשר לא הלך
בעצת רשעים“, אם הלך סופו לעמוד ואם עמד סופו לישב
ואם ישב סופו וכו'. עדות התורה נצחית היא ומכוונת לכל
התקופות ולכל המסיבות. החושב כי הוא יוצא מן הכלל,
שיטה הוא וגם הרוח, הנשמע לעצות התורה אשרי לו.

ארץ-ישראל

לח) ארץ ישראל תופסת מקום עיקרי בתורה. שלשה סדרים בש"ס קשורים בארץ ישראל: זרעים, קדשים, טהרות. חלק גדול של שלשה הסדרים הנשארים אף הוא קשור בא"י בס' מועד יש מסכתות אחדות: יומא, שקלים, חגיגה, החלק האחרון של פסחים, פרקי סוכה האחרונים, תענית. בסדר נשים: נזיר, סוטה. בנויקין: סנהדרין, מכות, הוריות. הסכום מראה, כי כמעט שני שלישי הש"ס תלויים בארץ ישראל, אותו יחס מספרי גם בחומש. מובן על כן כי ארץ ישראל היא צורך חיוני לישראל. מלבד זה, הרי ישוב ארץ ישראל הוא מצוה בפני עצמה. עובדא היא מאידך גיסא, כי זה אלפיים שנה אנו קיימים בחוץ לארץ. אמנם בתנאים קשים ומרים, אבל למרות הכל לא תמנו ולא כלינו, גם בלעדי ארץ ישראל. מתעוררת השאלה אם נתאר לעצמנו, כי היהודים נשארו בלי תורה, האם היו מתקיימים אלפים שנה או לא? ברור כי אפילו מאה שנה לא יוכל ישראל להתקיים בלעדי תורתו. עובדא איומה נצבת לנגד עינינו במדינה האדומה. זה עשרים שנה משהחלו היבסקים, עוכרי ישראל, לעקור את זכר התורה שם באמצעות גזירות שמד וכבר נמחק זכר היהודי מהמדינה הזאת. רק בני הדור הקודם, נשארו עוד בבחינת יהודי, הדור הצעיר אין לו מושג גם קלוש ביותר על היהודי. נזכחנו לדעת, כי בלעדי התורה אין בכוחנו להתקיים אפילו עשרות שנים ובלעדי ארץ ישראל התקיימנו

2000 שנה. נמשול משל: לקיום האדם דרוש אויר לנשימה ולחם לסעוד את לבו. מה לעשות בשעה שהאדם חסר את שניהם ומה יש להספיק לו מקודם? אויר או לחם? ברור כי בלי אויר, לא יהיה את מי להאכיל לחם. ארץ ישראל דרושה לעם היהודי ועוד טרם זכה לה, התורה דרושה לישראל ואנו עדים לחזיון גסיסת התורה משום שרוב הדור הצעיר מנותק ממנה. נשאלת אם כן אותה השאלה, למה יש לדאוג קודם כל, לתורה או לארץ ישראל? ארץ ישראל דרושה לנו, אבל בלעדי התורה לא נתקיים כיהודים. יש על כן לדאוג ראשית כל ליהודים ושנית לארץ ישראל בעדם. מה עושים אנחנו? הופכים את הסדר. אין פוסקים לצעוק ציון, ציון, במקום לזעוק: תורה, תורה מה תהא עליה? בלעדי התורה אנו מחוסרי עזר וישע, עם התורה אנו הכבירים בעולם. אין זו מליצה גרידא, אמת היא, שדברי העולם אשרוה. קנין ארץ ישראל אינו תלוי ברצוננו, אם ה' לא יבנה בית, שוא עמלו בוניו בו, אבל להפיץ תורה ברבים, בידינו הוא, בנו תלוי הדבר, והבא לטהר מסייעין אותו. בערך לפני 15 שנה כשראה החפץ חיים שהתחילה תנועה בקרב היראים לעלות לארץ ישראל, אמר הח"ח: מה זה נטפלו למצוות? שיפעלו למען התורה. עם התורה כל המצוות הן המצוות בלעדי התורה הכל אשפה. כדי להסביר את דברי קדשו נביא דוגמאות: ישוב ארץ ישראל מצוה היא, אבל הושבת קבוצות של מומרים להכעיס, עבירה גדולה היא ולא מצוה, אין זה בנין אלא חורבן הארץ. "לית אינון נטורי קרתא אלא חרובי קרתא". קשה ומסוכן חורבן זה מכל חורבנות, שהמיטו הגויים על ארץ ישראל. החורבנות הראשונים היו מכפרים על כלל ישראל, אבל חורבן זה שבא ע"י משומדים יהודים הוא קטגוריא קשה על כלל ישראל.

המעניק להם מליונים ונותן באותה שעה לתורה רק פרוטות. ליסד ת"ת לבטח למצוה יחשב. מיסדים ת"ת, אלא בשנוי פעוט במקום שילמדו בהם תורה, מלמדים שם כפירה בתורה, המורים מדקדקים אמנם שאף זו תהא נלמדת על טהרת השפה העברית. כך נהפכת הת"ת לבית מסיון. מצוה על כל קהלה לקחת לה רב מורה דרך והנה בוחרים ברבנים שאינם בקיאים בשולחן ערוך, אבל בקיאים למדי בספרות הלאומית החדשה. אלה הן תוצאות קיום "מצוות" בלי תורה. את המצוות האלה מקיימים בהתלהבות ומסירות מיוחדת. "אכן השכימו השחיתו אמר ר' חייא בר אבא כל השחתה שהיו עושין בהשכמה, בזריזות היו עושין אותה". מה יצא לנו מהמצוות החדשות, מהתורות החדשות? נטשנו את תורת רבותינו הקדמונים, קדושי עליון והנה ספקו לנו מן השמים "רביים" אחרים, את המן וחבריו, המלמדים אותנו לפי השיטות החדשות שבחדישות. הם יוסיפו ללמדנו עד שנפלוט את "התרבות" וה"השכלה" גם יחד. אז יבא השלום על ישראל.

נמסור בזה מימרא בשם הקדוש בעל החפץ חיים ז"ל. נאמר בפסוק: "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו" לחולה מעים נותנים רפואה למחלתו והרפואה מרה ומרירה בטעמה, אבל מעלה ארוכה. התחכמו לשים את התרופה בתוך מכסה וכך בולעים אותו מבלי להרגיש במרירותה. הוא הדבר, המכאובים לרשע רפואה הם לפשעיו, אמנם רפואה מרה כלענה, אבל הבוטח בה' מסובבים את התרופה במעטה של חסד וכך הוא בולע אותה. הבטחון בה' מועיל לו שלא ירגיש במרירות המכאובים.

את הפסוק "אתם נצבים היום" מפרש רש"י היסוריז מציבין אתכם ומקיימין אתכם. הביאור הזה מתאים כנראה

לפסוק "לא הביט און ביעקב" ובפירוש רש"י שם, הקב"ה אינו מתבונן באוניותיהן של ישראל. איכה להבין את כונת הדברים? חז"ל אומרים: "כל האומר הקב"ה ותרן הוא יותר מעוהי", והרי כאילו סתירה בין שתי המימרות. אלה ואלה דברי אמת הם. הקב"ה אינו מחפש למצא את עונותיהן של ישראל, אבל סדר קבוע קיים גם בשמים "כל העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד" והקטיגור אינו מחריש, הוא מספר ומוכיח בעובדות. לדחות בקש אי אפשר, "כי מלך במשפט יעמיד ארץ". כדרך מלכותא דארעא, שאין השופט רשאי לשחרר את הנאשם גם בהיותו ידידו, אם הקטיגור מביא הוכחות ברורות, כך גם דרכה של מלכותא דרקייעא. בשעה שהקטיגוריא מתגברת נגד ישראל ח"ו ותובעת כליון גמור ח"ו ומוכיחים כי ראוי להיות כך על פי דיני שמים ואין במה לדחות את טענותיהם, מה עשה הקב"ה? מחד גיסא יש לשים לב לטענות המקטרגים ומאידך גיסא יש הבטחה "אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם", מעמיד הקב"ה המן על ישראל, הרודפם באף וחמת זעם ומשבאים ישראל לכלל נרדפים, באה גם הצלתם, כי ממדותיו של הקב"ה "והאלקים יבקש את הנרדף". לטענות הקטיגורים, אפשר להשיב כי ישראל נרדפים הם ויש לעמוד לימינם: במידה שהרדיפות הולכות וקשות, באותה מידה גדלים גם הסיכויים להצלתנו. אם הגיעו יסורנו לממדים כה נוראים היום, מן ההכרח, שהקב"ה יבקש נרדפים כמונו היום. נאמר "האני אשביר ולא אוליד אמר ה'". ז. א. בתקופה הקשה ביותר של הגלות, תבא גם שעת הלידה. ברור כי ברגע זה עובר עלינו המשבר, ברור גם כי גם הלידה קרובה לבא אמן. ואמן.

אל רודפנו נאמר: "אל תשמחי איבתי לי, כי נפלתי קמתי, כי אשב בחשך ה' אור לי. זעף ה' אשא כי חטאתי לו.

עד אשר יריב ריבי, ועשה משפטי, יוציאני לאור, אראה
בצדקתו. ותרא איבתי ותכסה בושה, האמרה אלי איו ה'
אלקיך, עיני תראינה בה, עתה תהיה למרמס כטיט חוצות
וכו'. אזניהם תחרשנה. ילחכו עפר כנחש, כוחלי ארץ, ירגזו
ממסגרתיהם, אל ה' אלקינו יפחדו, ויראו ממך" (מיכה).